

**Briuselis, 2025 m. spalio 3 d.
(OR. en)**

13325/25

LIMITE

ENER 468

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Energetinis saugumas ir atsparumas Ukrainoje bei Moldovoje ir jų integracijos į ES energijos rinką strateginė svarba – Pasikeitimas nuomonėmis

Rengiantis 2025 m. spalio 20 d. Transporto, telekomunikacijų ir energetikos tarybos (energetika) posėdžiui, delegacijoms priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės informacinis pranešimas dėl energetinio saugumo ir atsparumo Ukrainoje bei Moldovoje ir jų integracijos į ES energijos rinką strateginės svarbos.

Energetinis saugumas ir atsparumas Ukrainoje bei Moldovoje ir jų integracijos į ES energijos rinką strateginė svarba

Energetinio saugumo Ukrainoje ir Moldovoje perspektyvos

Rusijos tęsiamas agresijos karas prieš Ukrainą ir toliau sukelia pražūtingų padarinių Ukrainos gyventojams, ekonomikai ir visuomenės funkcijoms, visų pirma energetikos sektoriui. Dėl gamybos, generavimo, perdavimo ir paskirstymo infrastruktūros plataus masto sunaikinimo, kurio priežastis – nuolatiniai tiksliniai antpuoliai, kilo neatidėliotinas humanitarinis ir techninis iššūkis. Dėl to taip pat susidarė ilgalaikė kliūtis atstatyti tvarią ir modernią energetikos sistemą, suderintą su ES rinkomis ir parengtą integracijai į jas, atsižvelgiant į Energijos bendrijos tikslus.

Neatidėliotini iššūkiai, su kuriais susiduria Ukraina artėjant žiemai, yra itin sudėtingi. Dujų saugykloms kyla rizika, susijusi su tolesniais antpuoliais, finansavimu, papildymo lygiais ir techniniu atsparumu, todėl reikia pagalbos, kad būtų stabilizuotas tiekimas šalies viduje, kartu sudarant sąlygas Ukrainai prisidėti prie platesnės Europos sistemos. Be to, sinchronizuotas Ukrainos elektros tinklas toliau veikia nuolatinių grėsmių sąlygomis. Decentralizuoto generavimo stiprinimas, spartesnis investavimas į atsinaujinančiuosius energijos išteklius, energijos vartojimo efektyvumą bei kaupimą ir ypatingos svarbos infrastruktūros apsauga yra būtini tiek neatidėliotinam pasirengimui žiemai, tiek ilgesnės trukmės atkūrimo, atstatymo ir integracijos į ES rinką procesui. Be to, iš ES importuojami naftos produktai ir naftos atsargos yra labai svarbūs karinių operacijų vykdymui, nes Rusija sunaikino vienintelę Ukrainos naftos perdirbimo gamyklą. Galiausiai dėl Rusijos karinės veiklos ir Zaporizios branduolinės elektrinės (ZNPP) užgrobimo išlieka nuolatinė rizika Ukrainos branduolinės saugos ir saugumo padėčiai ZNPP ir kituose branduolinės energetikos objektuose.

Nors Moldovoje nėra tiesiogiai sunaikinti tokie objektai, ji taip pat labai nukentėjo nuo platesnių Rusijos agresijos karo padarinių. Dėl savo istorinės priklausomybės nuo Rusijos dujų tiekimo ir elektros energijos importo iš Padniestrės regiono Moldova tapo labai pažeidžiama, kai šis tiekimas buvo sutrikdytas, o tai sukėlė rimtų socialinių ir ekonominių padarinių. Vis dėlto, nepaisant šių iššūkių, Moldova ėmėsi svarbių veiksmų siekdama sustiprinti energetinį atsparumą ir integraciją į ES energijos rinką. Moldova jau padarė apčiuopiamą pažangą, kadangi ji sinchronizavo savo elektros tinklą su žemyninės Europos elektros energijos sistema, įvairino dujų tiekimo šaltinius atsisakydama Rusijos dujų, sustiprino jungtis, paspartino reformas pagal Energijos bendrijos sistemą, padidino atsinaujinančiųjų išteklių energijos pajėgumus ir sustiprino energijos vartojimo efektyvumo priemones. Siekiant išlaikyti stabilumą, tęsti reformas ir užtikrinti tolesnę konvergenciją su ES energijos rinka, bus itin svarbi nuolatinė ES pagalba. Galiausiai atsižvelgiant į tai, kad visi naftos produktai yra importuojami, naftos atsargos gali padidinti Moldovos atsparumą.

Strateginė integracijos į ES energetikos sektorių svarba

Ukrainos ir Moldovos integracijos į ES energijos rinką stiprinimas yra ne tik gyvybiškai svarbus jų platesnio europinio kelio elementas, bet ir strateginis indėlis į Europos kolektyvinį energetinį saugumą ir atsparumą. Šiuo atžvilgiu daugiausia dėmesio skiriama pagal Energijos bendrijos sistemą dedamoms pastangoms ne vėliau kaip 2027 m. abi šalis visiškai integruoti į ES energijos rinką. Nors šis tikslas ir yra plataus užmojo, jį galima įgyvendinti, su sąlyga, kad Ukraina ir Moldova į nacionalinę teisę visiškai perkels elektros energijos integravimo dokumentų rinkinį, o Komisija ir ES valstybės narės toliau vykdys savo įsipareigojimus ir teiks paramą.

Ukrainos ir Moldovos integracija į ES reikalauja daug pastangų, ir abi šalys jau pasiekė puikių rezultatų. 2025 m. liepos mėn. Europos Komisija kartu su abiejų šalių vyriausybėmis atliko energetikos skyrių peržiūrą – tai buvo labai svarbus žingsnis rengiantis stojimo deryboms. Stojimo procesas priklauso Bendrųjų reikalų tarybos kompetencijai, o Ukrainos ir Moldovos pastangos suderinti savo teisės aktus su ES energetikos teisės aktais yra glaudžiai susijusios su jų platesnio pobūdžio darbu siekiant integruotis į ES energijos rinką. Tai savo ruožtu padeda didinti energetinį saugumą ir atsparumą; svarbus vaidmuo šiose srityse tenka Energetikos tarybai ir Energijos bendrijoje dedamoms pastangoms.

Tačiau tebėra didelių iššūkių. Todėl siekiant ne tik spręsti neatidėliotinas problemas, susijusias su karo nulemtu pažeidžiamumu, bet ir sudaryti sąlygas atstatyti bei plėtoti atsparias, modernias ir ES reikalavimus atitinkančias energetikos sistemas, ir toliau bus labai svarbi nuolatinė politinė, finansinė ir techninė pagalba.

Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaujanti Danija prašo Energetikos tarybos pradėti strateginę diskusiją dėl to, kaip būtų galima geriausiai remti Ukrainos ir Moldovos energetikos sektorius tiek trumpuoju, tiek ilgesnės trukmės laikotarpiu. Tai apima galimybę Ukrainai ir Moldovai akcentuoti konkrečius iššūkius, su kuriais jos susiduria, ir nustatyti konkrečius veiksmus, kurių imdamasi ES galėtų teikti veiksmingą paramą. Atsparių, su ES suderintų energetikos sistemų sukūrimas Ukrainoje ir Moldovoje bus lemiamas veiksnys jų reikšmingai pažangai siekiant integracijos. Be to, šios pastangos sustiprins visos Europos energetikos sistemos stabilumą ir saugumą.

Pagrindiniai klausimai diskusijai

1. Kokių tolesnių veiksmų gali imtis Ukraina ir Moldova, kad suderintų savo energetikos sektorius su ES taisyklėmis, standartais ir praktika, ir kaip ES valstybės narės galėtų geriausiai remti šias pastangas tiek šalinant neatidėliotiną pažeidžiamumą, tiek tenkinant ilgalaikius atsparumo ir energetinio saugumo, taip pat perėjimo prie švarios energijos poreikius?
2. Kaip Ukraina ir Moldova gali strategiškai prisidėti prie ES energetikos sąjungos plėtojimo ir atsparumo, visų pirma kiek tai susiję su energetiniu saugumu, energijos šaltinių įvairinimu ir švarios energijos integravimu?